

Oponentský posudek na diplomovou práci

Zuzany Daňkové

Kumarajiva the Translator: His Place in the History of Translating Buddhist Scriptures into Chinese

Diplomantka si pro svou práci vybrala velmi zajímavé, avšak zároveň značně obtížné téma – představit Kumáradživu, jednoho z raných překladatelů buddhistických spisů do čínštiny, v kontextu buddhistické překladatelské činnosti v Číně od prvních překladatelů až po tchangského Süan-canga. Obtížné je zejména tím, že se diplomantka nutně musela podrobně seznámit s úskalími jazyka „buddhistické čínštiny“, který je značně komplikovaný, i s ohledem na to, že překladateli byli převážně cizinci (obyvatelé střední Asie, Indové). Při své práci se tedy musela zcela určitě spoléhat na již existující překlady do angličtiny. V celé práci však není příliš jasné, kdy je překlad její vlastní – dá se předpokládat, že pasáže, kde neuvádí autora překladu, překládala sama?

Práce začíná logicky přehledem historických pramenů k ranému buddhismu a jejich charakteristikou. Název kapitoly je však poněkud zavádějící, protože – jak se dočteme – autorka omezuje výběr pramenů pouze na biografie mnichů. Jelikož se zabývá překlady sůter do čínštiny, určitě by nebyla na škodu několik vět o čínském buddhistickém kánonu.

Na tento úvod navazuje kapitola podávající přehled o významnějších překladatelích buddhistických písem do čínštiny, kteří předcházeli Kumáradživovi, tedy období 2. až 4. století. Diplomantka zde zejména představuje techniky překladu typické pro jednotlivé překladatele.

Asi 60 % práce je věnováno samotnému Kumáradživovi. První část (3. kapitola) nás seznamuje s jeho životem a dílem i významnými žáky a spolupracovníky. Druhá část (4. kapitola), tedy pouze asi 17 stránek z 98, se podrobněji zabývá Kumáradžiovou překladatelskou činností. Diplomantka zde pak srovnává vybrané ukázky Kumáradžiových překladů s překlady dalších překladatelů.

Poněkud neústrojně – z hlediska hlavního tématu práce – jsou samostatné kapitoly věnované Tao-anovým a Süan-cangovým principům překladu (5. a 6. kapitola). Pokud měly sloužit jako srovnání s Kumáradžiovými principy překladu, měly být součástí této kapitoly.

Hlavní nedostatek práce: nedovíáme se (alespoň ne explicitně) nic o výsledcích bádání kolegyně Daňkové, protože její práci chybí oddíl nazvaný Závěr (Conclusion. Conclusions).

Hodnotu práce dále snižuje celá řada nedostatků technického rázu – od četných překlepů, přes řadu nedůsledností, až k faktografickým omylům. Některé z nich uvádím níže:

Obecně:

Sanskrtská jména, názvy a termíny by měly být uváděny se správnou diakritikou, je tomu tak spíše výjimečně; např. Kumārajīva, Mahāyāna, Mahāprajñāpāramitā atd.

Často chybí znaková podoba, či naopak přepis, např:

s. 14, pozn. 18 – 白馬寺(also known as 蘭臺寺) – chybí přepisy do pinyinu (Baima Si, Lantai Si)

- s. 15 a dále – An Shigao, An Xuan – chybí čínské znaky
- s. 21 – Kang Mengxiang, Zhu Dali, Zhu Tanguo – chybí čínské znaky
- s. 27 – Nie Chengyuan – chybí znaky (jsou až na s. 30)
- s. 32 – Zhi Mindu – chybí znaky
- s. 34 – Zhu Faya, Kang Falang, Zhu Fatai – chybí znaky
- s. 85 – 大慈恩寺三藏法師傳 – chybí přepis

a na dalších místech

Bylo by dobré u historických míst uvádět přesnější lokalizaci, např.:

- s. 14 Pengcheng (dnešní Xuzhou 徐州); neměly by také chybět znaky (彭城)

Faktografické chyby:

- s. 8, pozn. 10 a s. 38 – Fu Jian 苻堅, vládce Raného Čchin (anglicky Former Qin) 前秦, vládl v letech 357–385, nikoli od roku 379 (v roce 379 dobyl střední Čínu); kromě toho nebyl ani tibetského původu, a už vůbec ne „Tibetan ruler“, ale pocházel z kmene Di 氐, který obýval severozápadní Čínu – jejich původ je nejasný (asimilovali se s 6. století)
- s. 27 – „Thirty-six Western Regions (*San shi liu xi yu* 三十六西域)“ – přesný čínský historický termín je 西域三十六国, tedy „36 (městských) států Západního kraje“, anglicky nejspíš „Thirty-six (City) States of the Western Regions“
- s. 30 – „In Tai shi 2, [226, ...“ – evidentní překlep, protože 2. rok éry Taishi 泰始 odpovídá roku 266, tomu by odpovídal i údaj, že Dharmarakšovi bylo 35 let
- s. 42 – „Meanwhile in northern China the ethnically Tibetan ruler Fu Jian had established his kingdom in 379“ – království Rané Čchin (jehož jméno diplomantka nikde neuvádí) založil již roku 351 jiný Fu Jian 苻健; zmiňovaný Fu Jian se píše 苻堅 a vládl v letech 357–385 (v roce 379 dobyl střední Čínu) – a ani jeden z nich nebyl Tibetan (viz výše)

Nejasnosti:

- s. 14, pozn. 18 – „By Dong Jin times“ – je tím míněno „Eastern Jin“? – nejasné!
- s. 18 – *gathas* nebo *gātās*?
- s. 25 – „...translated previously by the Indian translator“ – vypadlo jméno překladatele (維祇難, Vighna?), jinak by muselo být „... by an Indian translator“
- s. 29 – „produced an ouvre of“ – slovo „ouvre“ jsem nenašel v žádném anglickém slovníku (ani ve Websterovi) – co tím je míněno?
- s. 43 – „arrested his journey“ ?
- s. 68 – „*Licchavi Vimalakirti*“ – v čínské předloze nevidím nikde „Licchavi“ (離車毗 nebo 梨車)
- s. 81 – „*Combined Prajnaparamita* 摩訶鉢羅若波羅蜜經抄序“ – proč „Combined“? Podle čínského názvu se jedná o *Mahaprajnaparamita* sūtru.

Chyby v přepisu:

- s. 18 – *Abidharma* – správně: *Abhidharma*
- s. 20 a dále – 般若 (prajna) se čte v tomto případě *bore* (viz každý lepší slovník, např. 现代汉语词典); podobně 般舟 se čte *bozhou*

- s. 24 – *Sukhavatīvyūha* (*Amituo jing* 阿彌陀經) – *Sukhavatīvyūha* (*Amitabha Sutra*)
s. 25 – místo *Darmapada* má být *Dharmapada*
s. 70 – 迦葉 se v tomto případě čte *Jiashe*; znak 葉 má čtení „ye, xie, she“ – výslovnost *Jiashe* je bližší originálu „Kášjapa“

Překlepy a chyby (pouze malý výběr):

- s. 23 – místo *Zhi Laing* má být *Zhi Liang*
s. 26 – místo „*Dunhunag*“ má být „*Dunhuang*“
s. 30 – místo „*Parthina*“ má být „*Parthian*“
s. 32 – místo „*neo-daoism*“ má být „*Neo-Daoism*“
s. 34 – místo *Abidharma* má být *Abhidharma*
s. 41 – místo „*Sarvsastivada*“ má být „*Sarvastivada*“
s. 73 – místo „*Asvagosa*“ má být „*Asvaghosa*“
s. 74 – místo 諸法雅 má být 竺法雅
s. 75 a jinde – místo „*neodaoist*“ má být „*Neodaoist*“ nebo „*Neo-Daoist*“
s. 94 – uvedená ukázka (č. 253) nebyla přeložena Süan-cangem; jako překladatel jsou uvedeni 罽賓國三藏般若共利言, tedy učený mnich (*Tripitaka* 三藏, titul není spjat pouze se Süan-cangem!) z Kašmíru (罽賓國) jménem Pradžña a Li-jen (původem z Kuče), oba z 8. století – správně měla být uvedena ukázka č. 251

Doporučení:

Určitě by pro příště neškodilo fakta nikoli pouze přebírat, ale ověřovat si je i z jiných zdrojů.

Na práci je vidět velké množství prostudovaného materiálu, nicméně úkol, který si diplomantka stanovila, je nad síly vysokoškolského studenta. Kromě toho nevidím přínos v psaní diplomových prací v anglickém jazyce, které jenom svádí k přebírání rozsáhlých pasáží z anglických publikací. Dlouhé citáty z publikovaných prací také nesvědčí o vlastním myšlenkovém přínosu. Diplomantka práci evidentně nezvládla ani časově, což je vidět v množství neopravených chyb. Práci proto hodnotím **známkou mezi velmi dobře a dobře**.

PhDr. Vladimír Liščák, C.Sc.
vedoucí Oddělení východní Asie
Orientální ústav AV ČR

V Praze, dne 21. září 2006